

تأثیر تخصص گرایی بر کارکرد دولت محلی، نمونه: شورای اسلامی شهر تهران

چکیده

کارکرد و حوزه عمل دولت محلی، امور ذاتاً محلی در فضای جغرافیایی است که به طور مستقیم به سرنوشت مردم و ساکنان آن مربوط می شود. از آنجا که تصمیم گیری در ارتباط با امور محلی شهروندان، مستلزم تخصص گرایی است، لذا تصمیم های لازم در زمینه مربوطه باشند. در غیر اینصورت کارکردگیران امور محلی می بایستی دارای تجربه مرتبط و تخصص ها با چالش مواجه شده و حوزه اجراء نیز که تابع حوزه تصمیم سازی است دچار دوگانگی و یا آشوب اجرایی خواهد شد. آن نتایج تحقیق نشان می دهد که فقدان تخصص گرایی در بین اعضاء مزبور کارکرد این شورا را تحت تاثیر قرار داده است و بستر ناکارآمدی و دور شدن از وظایف ذاتی آن را فراهم ساخته است.

این پژوهش با بررسی تخصص گرایی در بین اعضاء شورای شهر تهران در چهار دوره ای که از تشکیل این نهاد در ایران می گذرد، پرداخته است. روش انجام این تحقیق توصیفی- تحلیلی است. توصیفی است از آن جهت که وضع موجود تخصص گرایی اعضای شورای شهر تهران را مورد بررسی قرار داده است و تحلیلی است از آن جهت که وضع موجود را با تکیه بر یافته های کتابخانه ای و میدانی مورد تحلیل قرار داده است. شیوه گردآوری اطلاعات در دو بخش کتابخانه ای و میدانی انجام شده است.

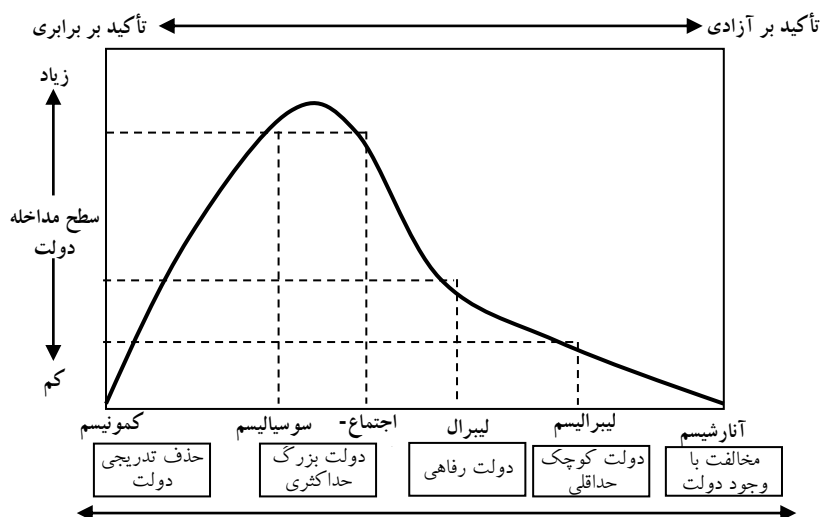
واژگان کلیدی: شورای شهر، تهران، تخصص گرایی، دولت محلی

مقدمه

تخصص گرایی همراه با دگرگونی های اجتماعی و اقتصادی جوامع و به طور کل با پیچیدگی های فرهنگی جوامع ارتباط مستقیم دارد. حتی از آن به عنوان عاملی اساسی در اقتصاد سیاسی کشورهای پیشرفته یاد می شود (Peregrine, 1991: 8) و (Stein, 1996: 24). متخصص کسی است که تمام یا بخشی از وقتش را به کار یا فعالیتی ویژه پرداخته و مبادرت به امر خاص در ارتباط با زندگی مادی و معنوی شهروندان (اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و ...) می کند (Peregrine, 1991: 2-4 and Cobb, 1996: 251-294).

ویژگی نظام دموکراسی، پاسخگویی مداوم حکومت در برابر اولویت ها و خواسته های شهروندان است (پاتنام، ۱۳۸۰: ۱۱۹). ساختارهای سیاسی جوامع متمرکز، تخصص گرایی را به واسطه افزایش بازدهی در تولید تسهیل می کند. همچنین تخصص گرایی پاره وقت به مازاد فکر، محصول و تولید منجر نمی شود. به همین دلیل شهروندان نسبت به آن احساس تعلق و مسئولیت کرده و از نمایندگان خود انتظار پاسخگویی و مسئولیت پذیری دارند و به واسطه پاسخگویی و مسئولیت پذیری معمولاً دولت های محلی عملکرد مطلوب از خود به جای می گذارند (Grindle, 2007: 164).

در ارتباط با اداره امور شهرها، متغیرهایی چون ساختار حکومت، قدرت شهردار و روش انتخاب آن، نوع تعامل آن با سایر ساختارهای حاکمیتی و... تاثیر گذارند (Hall, 2005: 210-212). نحوه روابط بین حکومت مرکزی و سازمان محلی تا حد زیادی به وسیله قانون تعیین می‌شود (نوروزیفر، ۱۳۸۰: ۱۶۵). در هر یک از ایدئولوژی‌های فلسفی - سیاسی، سهم دولت و میزان دخالت مردم در سرنوشت خود تفاوت دارد. از این رو هر یک از آنها می‌تواند در عملکرد دولت‌های محلی تأثیر مستقیمی داشته باشد (شکل ۱).



شکل ۱-مقایسه مکتب‌های فلسفی سیاسی در ارتباط با حدود مداخله حکومتها

(پورعزت، ۱۳۸۲: ۱۳۴)

دولت محلی مطلوب باید از دو ویژگی اثربخشی و کارآمدی برخوردار باشد. اثربخشی یعنی رسیدن به اهداف ترسیم شده و کارآمدی یعنی استفاده از حداقل امکانات و منابع برای رسیدن به اهداف مشخص شده (Yaghi, 2008: 51). عملکرد دولت محلی بایستی بر کیفیت زندگی مردم تأثیر مثبت داشته باشد و مردم به این کارآمدی صحنه بگذارند. کارآمدی دولت محلی در وهله اول به این بستگی دارد که تا چه حد از عهده وظایفش در اداره امور داخلی قلمرو خود بر آمده‌است و تا چه حد نیازهای اجتماعی را شناسایی و راه‌حل‌های جدید را به کار می‌گیرد. آیا قوانین و مصوبات دولت محلی بیانگر توانایی آنها جهت واکنش کامل، پیوسته و خلاق به موضوعات مبتلابه است یا خیر؟ (پاتنام، ۱۳۸۰: ۱۲۲).

کارکرد شورای شهر در این تحقیق با رویکرد کارکردگرایی ساختاری مورد بررسی قرار گرفته است. کارکردگرایی ساختاری در نظریات پارسونز بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. پارسونز معتقد است کارکرد، مجموعه فعالیتهایی است که در جهت برآوردن یک نیاز یا نیازهای یک سیستم انجام می‌گیرد. وی با این تعریف معتقد است ۴ تکلیف برای همه سیستم‌ها ضرورت دارد:

۱. تطبیق؛ هر سیستم باید خودش را با موقعیتی که در آن قرار گرفته تطبیق دهد؛
۲. دستیابی به هدف؛ یک سیستم باید هدف‌های اصلی‌اش را تعیین کند و به آنها دست یابد؛

تاثیر تخصص گرایی بر کارکرد دولت محلی، مورد: شورای اسلامی شهر تهران/ ۴۵

۳. یکپارچگی و انسجام؛ هر سیستمی باید روابط متقابل میان اجزایش را تنظیم کرده و به رابطه میان چهار تکلیف کارکردی اش نیز انسجام ببخشد؛

۴. پایداری؛ هر سیستمی باید انگیزه‌های افراد و الگوهای فرهنگی آفریننده و نگهدارنده آن‌ها را ایجاد، نگهداری و تجدید کند (آزاد ارمکی، ۱۳۸۱: ۵۲-۵۸ و ریتزر، ۱۳۷۹: ۱۲۲ و ۱۷۸).

بر مبنای موارد فوق، تخصص گرایی در شورای شهر تهران بر بند اول دیدگاه پارسونز یعنی تطبیق، تمرکز دارد. به عبارت دیگر شورای شهر به عنوان یک سیستم در نظر گرفته شده است که می‌بایست بر مبنای جایگاه تعریف شده، خود را با آن تطبیق دهد.

دولت محلی در تهران در واقع نوعی شورا- مدیر شهر است. در این نوع حکومت محلی، مردم محل افرادی را به نام شورا، برای تدوین احکام و مقررات محلی و نظارت بر امور انتخاب می‌کنند، که این شورا علاوه بر اجرای وظایف تقنینی، انتخاب شخصی واجد شرایط (شهردار) را برای امور اجرایی بر عهده دارد. این شکل دولت محلی به شورا اختیار کامل می‌دهد تا هر فردی را، هر چند که ساکن آن محل نباشد (در صورت احراز شایستگی) برای مدیریت شهری برگزیند که این فرد را «مدیر شهر» می‌گویند. در این صورت شهردار می‌تواند مقامات مدیریتی و کارکنان شهرداری را با نظر و تشخیص خود انتخاب کند. مدیر شهر مسئول اجرای مصوبه‌های شورای شهر است و مدت خاصی برای مدیریت او تعیین نمی‌شود و زیر نظر شورا بوده و هر گاه که نسبت به عملکردش نارضایتی به وجود آید از کار برکنار می‌گردد (احمدآخوندی و دیگران، ۱۳۸۷: ۱۲۳ و نیز شفیعی، ۱۳۸۰: ۱۷۲-۱۸۳).

ماهیت، ساختار، وظایف و اختیارات قانونی شوراهای شهر در ایران نشان می‌دهد که اساساً شورا نهادی اجتماعی، با وظایف و مأموریت‌های متنوع و متکثر از جمله تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری، مشورت‌دهی، برنامه‌ریزی و تقنین محلی، اجراء و نظارت در حوزه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، خدماتی، رفاهی، بهداشتی، عمرانی، ورزشی و آموزشی می‌باشد (سعیدنیا، ۱۳۸۳: ۱۹-۲۲). شوراهای شهر در ایران علاوه بر انتخاب شهردار، به مثابه یک پارلمان شهری عمل نموده، و نسبت به بررسی لوایح و تصویب مقررات، ضوابط، بودجه سالیانه و پیشنهادهای شهرداری اقدام می‌کند. علاوه بر آن‌ها بر فعالیت‌ها و امور شهرداری نیز نظارت دارد (کاظمیان و سعیدی رضوانی، ۱۳۸۳). بنابراین تعامل و رابطه شهرداری با شورای شهر، عمدتاً یک رابطه عمودی است. از این رو بیشترین وظایف قانونی شورا در ارتباط با شهرداری می‌باشد (بیش از ۲۰ بند از ۲۹ بند وظایف شوراها در ماده ۷۱ قانون). با توجه به مسایل تخصصی فوق ضرورت دارد اعضاء شورای شهر از تخصص لازم در زمینه مسایل مبتلا به شهری برخوردار باشند.

روش انجام پژوهش حاضر توصیفی- تحلیلی است. توصیفی از آن جهت که وضعیت موجود را در ارتباط با تخصص‌های اعضای شورای شهر تهران مورد ارزیابی قرار داده است و تحلیلی است از آن جهت که کارکرد این شورا را در ارتباط با جایگاه قانونی و نقش آفرینی این شورا بر مبنای وظایف تعریف شده از نظر جامعه آماری مورد ارزیابی قرار داده است.

شیوه گردآوری اطلاعات و داده‌های این پژوهش به دو روش کتابخانه‌ای و میدانی است. در بخش میدانی، جامعه آماری تحقیق از بین متخصصان مربوطه در حوزه دانشگاهی و اجرایی به شرح زیر انتخاب شده است:

اساتید دانشگاه در رشته‌های جغرافیا، علوم سیاسی، حقوق، جامعه‌شناسی، مدیریت؛

در حوزه اجرایی و اداری شامل مدیران شهری، محلات. در این پژوهش نمونه آماری به تعداد ۱۳۲ مورد بوده است و جهت تحلیل پرسشنامه مورد نظر از آزمون T استفاده شده است که رابطه متغیرها را مورد سنجش قرار داده است. بر مبنای مساله تحقیق، سوال اصلی مورد نظر در این پژوهش عبارت است از این که: آیا تخصص‌گرایی بر کارکرد دولت محلی تهران تاثیر گذار است؟ با توجه به سوال مطرح شده زوایا و جوانب این تخصص‌گرایی در دو وجه که در سوالات فرعی زیر تنظیم شده است آمده است:

آیا اعضای شورای شهر تهران در دوره‌های مختلف پس از تشکیل این نهاد بر مبنای تخصص انتخاب شده‌اند؟ آیا عدم تخصص‌گرایی اعضای شورای شهر تهران بر کارکرد این نهاد در ارتباط با وظایف ذاتی آن نیز تاثیر گذار بوده است؟

فرضیات متناظر با سوالات فرعی فوق عبارتند از: به نظر می‌رسد اعضای شورای شهر تهران در چهار دوره بعد از تشکیل این نهاد بر مبنای حوزه تخصصی انتخاب نشده‌اند.

به نظر می‌رسد فقدان تخصص‌گرایی اعضای شورای شهر تهران کارکرد این نهاد را در رابطه با وظایف ذاتی آن تحت تاثیر قرار داده و نتوانسته است در جهت حل مسایل تهران حرکت کنند.

در ارتباط کارکرد تخصص‌گرایی در بین نهادی دموکراتیک از جمله نهادهای جدید در ساختار سیاسی ایران تحقیقات کمی صورت گرفته است. تعداد تحقیقات معدودی که نیز در این زمینه انجام شده است جنبه‌های خاصی از موضوع را مورد مطالعه قرار داده‌اند. این تحقیق با مد نظر قرار دادن تمام اعضای شورای شهر تهران از ابتدای تاسیس این نهاد با تکیه بر مطالعات کتابخانه‌ای به تخصص این افراد از یک سو و کارکرد آن‌ها از نظر شهروندان پرداخته است. لذا این تحقیق از این نظر از نوآوری برخوردار است.

پیشینه تحقیق

در ارتباط با مدیریت امور محلی آثار بسیار فراوانی به ویژه از اواسط دهه ۱۳۷۰ه.ش در ایران انتشار یافته است. بسیاری از آثار منتشره مربوط به فلسفه، ساختار، کارکرد و نقش دولت محلی در ایران است. در ارتباط با پیامدهای چنین ساختاری، تحقیقات محدودی انتشار یافته است از جمله:

علوی تبار (۱۳۸۰) در «الگوی مشارکت شهروندان در اداره امور شهرها»، به مطالعه معنا و مفهوم مشارکت؛ ارزیابی الگوهای سنتی مشارکت در اداره امور شهرهای ایران؛ بررسی و ارزیابی الگوهای جدید مشارکت در اداره امور شهرهای ایران پرداخته شده است و سپس انجمن‌های ایالتی و ولایتی و اهداف و وظایف شوراهای محلی پرداخته است.

قالیباف (۱۳۸۰) در رساله دکتری خود «بررسی تحلیلی سیر تکوین نهادهای محلی ایران در دوران معاصر و ارائه الگوی مناسب»، تئوری تمرکززدایی قدرت سیاسی و واگذاری اداره امور به مردم را مورد بررسی قرار داده است.

ویسی (۱۳۸۹) در رساله دکتری خود «آسیب‌شناسی دولت محلی، مطالعه موردی: شوراهای اسلامی کلان‌شهرهای ایران، شوراهای اسلامی کلان‌شهرهای ایران را مورد بررسی و تحلیل قرار داده و آسیب‌ها و چالش‌های دولت محلی در ایران در ارتباط با شوراهای اسلامی به عنوان نهادهای قانون‌گذار در دولت محلی را تبیین کرده است.

تاثیر تخصص گرایی بر کارکرد دولت محلی، مورد: شورای اسلامی شهر تهران / ۴۷

مقیمی (۱۳۹۰) در پژوهشی به نام «اداره امور حکومت‌های محلی؛ مدیریت شوراهای و شهرداریها» تلاش کرده تا با رویکردی مدیریتی، تئوری‌ها و مباحث مربوط به حکومت‌های محلی، با تأکید بر شرایط شوراهای اسلامی و شهرداری‌ها در ایران ارائه دهد.

بحث و یافته‌ها

تخصص گرایی در شورای شهر تهران در چهار دوره (۱۳۷۸-۱۳۹۳)

اعضای شورای شهر تهران در دوره اول تا چهارم

بررسی اعضا شورای شهر تهران از اولین دوره انتخابات شوراهای در ایران در سال ۱۳۷۸ نشان می‌دهد که عموماً به دلیل فقدان نهاد حزبی در ایران، معیار و شاخص ورود به عرصه سیاسی کاملاً مشخص و معین نیست، لذا افراد و اشخاص با تکیه بر اهرم رسانه‌ای و حزبی، بدون تخصص لازم، بر مسند تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی در مناسب تخصصی قرار می‌گیرند. در جداول ۱ تا ۴ اعضای شورای اسلامی در سه دوره پس از شکل‌گیری این نهاد آورده شده است.

جدول ۱ - اعضای شورای شهر تهران در دوره اول (۱۳۷۸-۱۳۸۱)

عضو شورا	مدرک تحصیلی	رشته تحصیلی
عضو یک	حوزوی	
عضو دو	دکتری	علوم سیاسی
عضو سه	مهندسی	مدیریت عالی
عضو چهار	فوق لیسانس	الکترونیک هوایی و حقوق
عضو پنج	فوق لیسانس	علوم سیاسی
عضو شش	مهندسی	پالایش نفت
عضو هفت	لیسانس	اقتصاد
عضو هشت	فوق لیسانس	مدیریت
عضو نه	مهندسی	معدن
عضو ده	مهندسی	شیمی
عضو یازده	فوق لیسانس	علوم سیاسی
عضو دوازده	فوق لیسانس	علوم اجتماعی
عضو سیزده	فوق لیسانس	مدیریت
عضو چهارده	لیسانس	حقوق
عضو پانزده	لیسانس	عمران
عضو شانزده	دکتری	فقه

منبع: (www.shoratehran.ir)

جدول ۲) اعضای شورای شهر تهران در دوره دوم (۱۳۸۱-۱۳۸۵)

عضو شورا	مدرک تحصیلی	رشته تحصیلی
عضو یک	فوق لیسانس	معماری
عضو دو	دکتری	عمران
عضو سه	فوق لیسانس	صنایع
عضو چهار	لیسانس	حقوق
عضو پنج	فوق لیسانس	جامعه شناسی
عضو شش	فوق لیسانس	حقوق اسلامی
عضو هفت	دیپلم	
عضو هشت	فوق لیسانس	مهندسی برق
عضو نه	دکتری	زلزله شناسی
عضو ده	دکتری	عمران
عضو یازده	دکتری	پزشکی
عضو دوازده	دکتری	ریاضی
عضو سیزده	فوق لیسانس	مدیریت
عضو چهارده	مهندسی	-
عضو پانزده	دکتری	مهندسی عمران (حمل و نقل)

منبع: (www.shoratehran.ir)

جدول ۳- اعضای شورای شهر تهران در دوره سوم (۱۳۸۵-۱۳۹۲)^۱

عضو شورا	مدرک تحصیلی	رشته تحصیلی
عضو یک	کارشناسی ارشد	معماری
عضو دو	فوق لیسانس	علوم سیاسی
عضو سه	فوق لیسانس	جامعه شناسی
عضو چهار	دکتری	پزشکی
عضو پنج	فوق لیسانس	تربیت بدنی
عضو شش	دکتری	زلزله شناسی
عضو هفت	دکتری	بازرگانی
عضو هشت	دکتری	فلسفه
عضو نه	دکتری	تکنولوژی پزشکی
عضو ده	لیسانس	جغرافیای انسانی
عضو یازده	دکتری	ریاضی
عضو دوازده	دکتری	بهداشت مادر و کودک
عضو سیزده	فوق لیسانس	صنایع
عضو چهارده	دکتری	عمران
عضو پانزده	لیسانس	حقوق

منبع: (www.shoratehran.ir)

۱- با توجه به مصوبه مجلس شورای اسلامی مبنی بر برگزاری همزمان انتخابات ریاست جمهوری و شوراهای اسلامی، به صورت استثنایی عمر سیاسی این دوره شوراها تا سال ۱۳۹۲ خواهد بود.

جدول ۴- اعضای شورای شهر تهران در دوره چهارم (۱۳۹۲-۱۳۹۸)

نام	سطح تحصیلات	حوزه تحصیلی	سابقه فعالیت	سایر سوابق
عضو یک	ارشد	معماری	شورا	برادر شهید
عضو دو	دکتر	منابع انسانی	شورا	ورزشکار
عضو سه	کارشناسی	جغرافیای انسانی	وزارت	
عضو چهار	کارشناسی	تربیت بدنی		ورزشکار
عضو پنج	کارشناسی	حقوق	شورا	مدیریت ورزشی
عضو شش	ورزشکار
عضو هفت	ارشد	مدیریت و برنامه ریزی امور فرهنگی	شورا	نظامی
عضو هشت	ارشد	علوم دفاعی	مجلس
عضو نه	دکتر	مدیریت	وزارت
عضو ده	ارشد	مدیریت و برنامه ریزی آموزشی
عضو یازده	دکتر	پزشکی	وزارت
عضو دوازده	ارشد	برنامه ریزی شهری	مجلس
عضو سیزده	دکتر	جغرافیای شهری	معاون وزیر	مدیریت ورزشی
عضو چهارده	دانشجوی ارشد	ام بی ای
عضو پانزده	کارشناسی	بهبود زندگی شهری	فرزند شهید
عضو شانزده	ارشد	مدیریت بازرگانی
عضو هفده	ارشد	علوم سیاسی	مجلس
عضو هجده	ارشد	کشاورزی	شهرداری
عضو نوزده	ارشد	مطالعات استراتژیک
عضو بیست	دکتر	دکتری موسیقی	موسیقی
عضو بیست و یک	دکتر	پزشکی	معاون وزیر
عضو بیست و دو	کارشناسی	مدیریت	مدیریت ورزشی
عضو بیست و سه	دکتر	مهندسی و مدیریت ساخت
عضو بیست و چهار	دکتر	ارشد معماری	معاون وزیر
عضو بیست و پنج	مجلس + سفیر
عضو بیست و شش	دکتر	بهداشت باروری	شورا
عضو بیست و هفت	ارشد	حوزه
عضو بیست و هشت	معاون وزیر
عضو بیست و نه	ورزشکار
عضو سی	ارشد	روابط بین الملل	شهرداری
عضو سی و یک	دکتر	اقتصاد	مجلس	فرزند شهید

منبع: (www.shoratehran.ir)

سهم لیست انتخاباتی در شورای اسلامی شهر تهران در دوره چهارم

پیروزی در انتخابات تهران تابع لیست انتخاباتی است که معمولاً گروه‌های سیاسی بر مبنای مرام نامه ها و گرایشهای سیاسی و فکری همسو، افراد مورد نظر خود را در لیست قرار میدهند. این لیستها در فصل انتخابات معرفی میشوند. راهیابی افراد به شورای شهر تابع قرار گرفتن اسامی افراد در این لیست است. بررسی دوره چهارم شورای شهر

تهران نشان دهنده پیروزی لیست‌های انتخاباتی در دوره مذکور است. لیست‌های مطرح این دوره، آبادگران ایران اسلامی، خدمتگزاران آبادی و پیشرفت تهران، پیشرفت و عدالت ایران اسلامی و لیست اصلاح طلبان به شرح زیر بود:

آبادگران ایران اسلامی ۱۱ نفر (عباس شیبانی، مهدی چمران، حبیب کاشانی، معصومه آباد، رضا تقی‌پور، رحمت الله حافظی، پرویز سروری، اقبال شاکری، مرتضی طلائی، ابوالفضل قناعتی و محمدمهدی مفتاح)؛

لیست ائتلاف خدمت‌گزاران آبادانی و پیشرفت در تهران ۱۴ نفر (پرویز سروری، مهدی چمران، رضا تقی‌پور، مرتضی طلائی، مجتبی شاکری، اقبال شاکری، ابوالفضل قناعتی، حسین رضازاده، رحمت الله حافظی، معصومه آباد، محمد مهدی مفتاح، عبدالمقیم ناصحی، حبیب کاشانی و علیرضا دبیر)؛

لیست ائتلاف پیشرفت و عدالت ایران اسلامی ۱۲ نفر (مرتضی طلائی، معصومه آباد، مهدی چمران، رضا تقی‌پور، مهدی حجت، علیرضا دبیر، احمد دنیاامالی، پرویز سروری، عباس شیبانی، ابوالفضل قناعتی، حبیب کاشانی و حجت‌الاسلام عبدالمقیم ناصحی)؛

لیست اصلاح طلبان ۱۳ نفر (احمد مسجدجامعی، احمد حکیمی‌پور، غلامرضا انصاری، اسماعیل دوستی، مهدی حجت، محمدمهدی تندگویان، سیدعبدالحسین مختاباد، الهه راستگو، محمد سالاری، مسعود سلطانی‌فر، فاطمه دانشور، محمد حقانی و احمد دنیاامالی)؛

لیست ائتلاف جهادگران نوسازی تهران ۲ نفر (هادی ساعی و محمد حقانی).

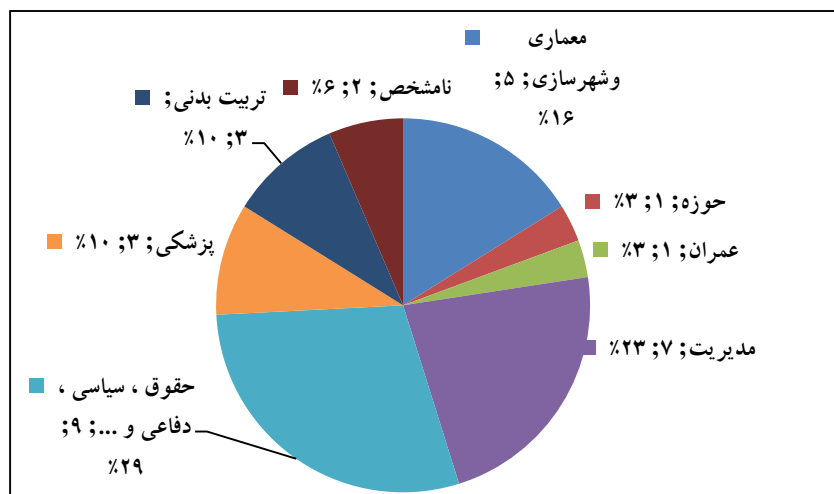
بررسی جداول و لیست‌های انتخاباتی در تهران نشان می‌دهد که منتخبان معمولاً افراد مطرح رسانه‌ای، حزبی، دارای پیشینه خانوادگی، شهرت در سایر حوزه‌ها و یا دارای مناسب شغلی کلان در کشور بوده و به واسطه این موارد توانسته‌اند در ساختار نهادی شورای شهر تهران قرار گیرند.

تخصص اعضای شورای اسلامی شهر تهران در چهارمین دوره

حضور ورزشکاران با ۴ نفر و چهره‌های مدیریت ورزشی با ۳ نفر نشان دهنده سوق یابی شورای شهر تهران خارج از حوزه تخصصی است. یعنی پیشینه ورزشی ۵ نفر از اعضا، که سه نفر آنان تنها در میداين ورزشی نمود داشته‌اند، تاثیر جدی در انتخابشان داشته است. بیشترین اعضاء شورا را شاخه‌های مدیریتی تشکیل می‌دهند. لیکن در حوزه تخصصی شهر در رشته مدیریت نیز تخصصی تحت عنوان مدیریت شهری وجود دارد. سایر رشته‌ها از جمله حقوق، علوم سیاسی، دفاعی و غیره نزدیک به ۳۰٪، و پزشکان با ۱۰٪ تخصص‌های شورا را تشکیل داده‌اند. برای دو نفر نیز تخصصی پیدا نشد.

جدول ۵- حوزه تخصصی اعضای شورای شهر تهران در دوره چهارم

تخصص اعضای شورا	تعداد	درصد
معماری و شهرسازی	۵	۱۶.۱
حوزه	۱	۳.۲
عمران	۱	۳.۲
مدیریت	۷	۲۲.۶
حقوق، سیاسی، دفاعی و...	۹	۲۹.۰
پزشکی	۳	۹.۷
تربیت بدنی	۳	۹.۷
نامشخص	۲	۶.۵



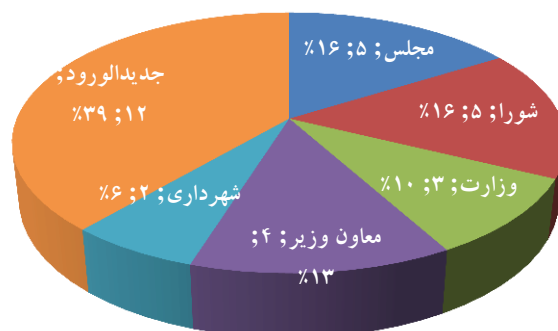
شکل ۲- حوزه تخصصی اعضای شورای شهر تهران در دوره چهارم

سابقه اجرایی اعضای شورای شهر تهران در دوره چهارم

سابقه اجرایی اعضای در شورای شهر تهران در دوره چهارم نشان می‌دهد که ۱۲ نفر یعنی بیش از یک سوم شورای شهر تهران، از افرادی هستند که سابقه فعالیت قانون‌گذاری یا اجرایی دولتی ندارند. این عدم شناخت از حوزه اجرایی شورای شهر، هزینه‌زا می‌باشد. از این تعداد نیز ۹ نفر هرچند سابقه آشنایی با فعالیت‌های اجرایی را داشته‌اند اما فعالیت قانون‌گذاری را تجربه نکرده‌اند (<http://www.miandisham.ir>).

جدول ۶- پیشینه اجرایی اعضای شورای شهر تهران در دوره چهارم

حوزه	سابقه	تعداد
تقنین	مجلس	۵
تقنین	شورا	۵
اجرا	وزارت	۳
اجرا	معاون وزیر	۴
اجرا	شهرداری	۲
	جدیدالورود	۱۲



شکل ۳- سابقه اجرایی اعضای شورای شهر تهران در دوره چهارم

یافته‌ها

توصیف هر یک از گویه‌ها بر مبنای طیف لیکرت و ارائه جدول‌های توصیفی همراه با فراوانی و درصد‌های آن‌ها به تفکیک پاسخ به هر یک از گزینه‌های (از ۱ تا ۵)، در دو مولفه تخصص‌گرایی و ضعف دولت محلی در جدول ۷ از نظر جامعه آماری تحقیق آمده است. هر یک از متغیرها و داده‌های بدست آمده از جامعه آماری پژوهش در آزمون آماری مربوطه (T-test) مورد سنجش قرار گرفته است. لذا فرضیه دوم از طریق ۱۳ گویه مورد سنجش قرار گرفت. گویه‌ها با هدف بررسی فقدان تخصص‌گرایی اعضای شورای شهر و نقش آن در ضعف کارکرد دولت محلی تهران مورد ارزیابی قرار گرفت. همچنین بخشی از ضعف حکومت محلی در ارتباط با عدم شناخت کارکرد، وظایف و حوزه اختیارات شورای شهر در بین شهروندان مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۷- گویه‌های مرتبط با فرضیه دوم تحقیق

عدم تخصص‌گرایی در بین اعضای شورای شهر تهران نگرش غیرکارشناسی نسبت به وظایف ذاتی رجحان منافع گروهی بر منافع شهروندان نگرش احساسی شهروندان به جای تخصص‌گرایی اعضای شورای شهر تهران معیار قرارگیری در لیست‌های انتخاباتی به جای تخصص‌گرایی مسکوت ماندن شعارهای قبل از راه‌یابی به دلیل فقدان تخصص‌گرایی	مولفه تخصص‌گرایی
فقدان بلوغ سیاسی از سوی انتخاب‌کنندگان فقدان بلوغ سیاسی لازم از سوی انتخاب‌شوندگان ضعف کارکردی دولت محلی پس از تشکیل آن در ایران عدم مشارکت معنادار شهروندان در دولت محلی ناشی از فقدان شناخت لازم از کارکرد آن ناآشنایی شهروندان از کارکرد دولت محلی در ایران ضعف مشارکت در سطح محلی ناشی از ضعف کارکرد حکومت‌های محلی در ایران ابزاری بودن شورای شهر نسبت به شهردار	ضعف حکومت محلی

در آزمون فرضیه، فرض صفر (H_0) حاکی از عدم ارتباط بین متغیرهای مورد سنجش (مستقل و وابسته) است و H_1 بیانگر ارتباط و تاثیر متغیر(های) مستقل بر وابسته را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر H_0 بیانگر عدم رابطه و تاثیر فقدان تخصص‌گرایی در کارکرد دولت محلی در تهران است و H_1 بیانگر وجود رابطه و تاثیر فقدان تخصص‌گرایی در کارکرد دولت محلی تهران است.

جدول ۸ متغیرهای فرضیه دوم، در آزمون مربوطه در جمعیت نمونه را نشان می‌دهد. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود مقدار میانگین حاکی از توزیع نرمال نمونه است. همچنین انحراف معیارهای بدست آمده از متغیرهای مورد مطالعه نشان دهنده وجود رابطه بین آن‌ها می‌باشد.

تأثیر تخصص گرایی بر کارکرد دولت محلی، مورد: شورای اسلامی شهر تهران/ ۵۳

جدول ۸- آزمون T از فرضیه دوم تحقیق

سوال	نسبت t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین گروه‌ها	سطح اطمینان ۹۵ درصد	
					حد پایین	حد پایین
سوال ۱	۱۴.۶۳	۱۲۷	۰.۰۰	۱.۳۳۶	۱.۱۶	۱.۵۲
سوال ۲	۱۶.۷۲	۱۲۹	۰.۰۰	۱.۳۳۱	۱.۱۷	۱.۴۹
سوال ۳	۱۱.۵۴	۱۲۷	۰.۰۰	۱.۰۳۹	۰.۸۶	۱.۲۲
سوال ۴	۱۱.۵۷	۱۲۸	۰.۰۰	۱.۰۰۴	۰.۸۳	۱.۱۸
سوال ۵	۸.۷۴۹	۱۲۴	۰.۰۰	۰.۷۸	۰.۶	۰.۹۶
سوال ۶	۱۲.۵۸۴	۱۲۹	۰.۰۰	۱.۱۶۹	۰.۹۹	۱.۳۵
سوال ۷	۱۶.۰۱۲	۱۲۷	۰.۰۰	۱.۳۸۳	۱.۲۱	۱.۵۵
سوال ۸	۱۲.۴۲۵	۱۲۹	۰.۰۰	۱.۲۱۵	۱.۰۲	۱.۴۱
سوال ۹	۱۱.۰۷۳	۱۲۶	۰.۰۰	۱.۰۲	۰.۸۴	۱.۲
سوال ۱۰	۱۳.۶۷۵	۱۲۹	۰.۰۰	۱.۲۱۵	۱.۰۴	۱.۳۹
سوال ۱۱	۷.۶۱۳	۱۲۸	۰.۰۰	۰.۷۷۱	۰.۵۷	۰.۹۷
سوال ۱۲	۱۷.۳۱	۱۲۹	۰.۰۰	۱.۴	۱.۲۴	۱.۵۶
سوال ۱۳	۱۵.۳۳۶	۱۲۹	۰.۰۰	۱.۳۳۱	۱.۱۶	۱.۵

آزمون فرضیه دوم پژوهش در کل متغیرهای مورد سنجش در جدول ۹ آمده است. نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه دوم در بخش میدانی، ادعای پژوهش را مورد تأیید قرار می‌دهد.

جدول ۹) آزمون فرضیه دوم پژوهش در کل متغیرهای مورد سنجش

One-Sample Statistics آزمون				
تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد	کارکرد
۱۳۲	۸۲.۱۶۶۷	۱۰.۵۹۲۲۷	۱.۰۱۹۲۴	
One-Sample Test آزمون				
t	درجه آزادی	سطح معناداری	سطح اطمینان ۹۵ درصد	
			اختلاف میانگین	حد بالا / حد پایین
۷۸.۱۶۳	۱۲۹	۰.۰۰۰	۷۹.۶۶۶۷	۷۷.۶۴۶۱ / ۸۱.۶۸۷۲

بر اساس آزمون تی تست که در ارتباط با داده‌های پرسشنامه‌ای صورت گرفت نتایج زیر حاصل شد: در فرضیه دوم پژوهش با توجه به اینکه سطح معناداری بدست آمده از آزمون تی تست برابر با ۰/۰۰۰ است بنابراین فرضیه دوم پژوهش مبنی بر «فقدان تخصص گرایی اعضای شورای شهر تهران کارکرد این نهاد را در رابطه با وظایف ذاتی آن تحت تأثیر قرار داده و نتوانسته است در جهت حل مسایل تهران حرکت کنند» مورد تأیید قرار می‌گیرد.

نتیجه گیری

نهادهایی که بر مبنای تخصص گرایی استوار باشند، بسترهای اولیه کمالیابی سازمانی را دارا هستند. چنانچه هر نهاد و یا سازمانی از چنین خصلت بنیادی برخوردار نباشد، کارکرد آن دچار چالش شده و افراد در آن در ورطه اشتغال حاشیه‌ای قرار می‌گیرند. دولت محلی یکی از نهادهایی است که بر مبنای ساختار و کارکرد، دارای حوزه‌ای تخصصی هستند. دولت محلی در ایران از دو حوزه تصمیم‌گیری و نظارت (شورا اسلامی شهر) و حوزه اجرا (شهردار) تشکیل شده است. نتایج مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی این تحقیق در ارتباط با تهران نشان از تاثیر عوامل زیر در ورود افراد غیر متخصص به این نهاد تخصصی را دارد:

- لیست گرایی در انتخابات تهران؛
- همسویی لیست‌ها با قوه مجریه حاکم؛
- شهرت افراد تحت تاثیر حضور در نهادهای اجرایی و قانونگذاری؛
- شهرت افراد تحت تاثیر حضور در فعالیتهای ورزشی و هنری؛
- شهرت خانوادگی؛
- وابستگی به احزاب و گروه‌های سیاسی.

تحلیل یافته‌های کتابخانه‌ای و میدانی از این تحقیق نشان می‌دهد که فقدان تخصص گرایی در بین اعضاء راه یافته به شورای شهر تهران در دوره‌های مختلف از نظر جامعه آماری، کارکرد آنرا تضعیف کرده است. سبقه اجرایی اعضاء در شورای شهر تهران در دوره‌های مورد مطالعه حاکی از این مساله است که اعضاء عمدتاً با مسائلی چون فقدان سابقه اجرایی، وابستگی شدید سیاسی، سبقه خانوادگی و دیگر مجاری که به نوعی در عملکرد آنها ایجاد چالش مینماید، در ساختار نهادی شورای شهر تهران قرار گرفته‌اند. لذا نقش آفرینی این افراد در ساختار مورد مطالعه هزینه بوده و کارکرد مناسب را نخواهد داشت. لذا داده‌های میدانی از نظر جامعه آماری تحقیق این ناکارآمدی را مورد تایید قرار داده است. در واقع حاکم بودن فرهنگ گروهی و جناهی در ورود افراد غیرمتخصص به ساختاری کاملاً تخصصی بستر ناکارآمدی این نهاد را فراهم می‌نماید و سیستم دموکراسی ناقص بر پایدار بودن چنین روندی تاثیر عمیقی برجای می‌نهد. لذا ضرورت دارد نگرش شهروندان نسبت به انتخاب اعضاء شورای شهر به عنوان یک نهاد تخصصی که امور و سرنوشت شهروندان یک مکان خاص را تعیین می‌کند تغییر یابد و تخصص گرایی در اولویت انتخاب شهروندان قرار گیرد.

منابع و ماخذ

۱. آزاد ارمکی، تقی (۱۳۸۱)، نظریه‌های جامعه‌شناسی. تهران: سروش.
۲. احمد آخوندی، عباس و همکاران (۱۳۸۷)، آسیب‌شناسی مدل اداره امور شهر در ایران، پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۶۳، صص ۱۳۵ - ۱۵۶.
۳. پانتام، رابرت (۱۳۸۰)، دموکراسی و سنتهای مدنی. ترجمه محمدتقی دلفروز. تهران: انتشارات وزارت کشور.
۴. پورعزت، علی اصغر (۱۳۸۷)، مبانی دانش اداره دولت و حکومت. تهران: سمت.
۵. چلبی، مسعود (۱۳۸۹)، جامعه‌شناسی نظم. چاپ پنجم. تهران: نشر نی.
۶. ریتزر، جورج (۱۳۷۹)، نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر، ترجمه: محسن ثلاثی. تهران: انتشارات علمی.
۷. سعیدنیا، احمد (۱۳۸۳)، مدیریت شهری، تهران: انتشارات سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور.
۸. شفیعی، حسن (۱۳۸۲)، شوراها؛ گفتمان مشارکت سیاسی در ایران، مجموعه مقالات و سخنرانیهای همایش شوراهای اسلامی (رویکردها، کارکردها، راه کارها)، تهران: وزارت کشور.

۹. سایت اینترنتی شورای اسلامی شهر تهران www.shoratehran.ir
۱۰. سایت اینترنتی می‌اندیشم <http://www.miandisham.ir>
۱۱. علوی تبار، علیرضا (۱۳۸۰)، مشارکت در اداره امور شهرها: بررسی الگوی مشارکت شهروندان در اداره امور شهرها، تهران: سازمان شهرداری‌های کشور.
۱۲. قالیباف، محمداقبر (۱۳۸۶)، دولت محلی یا استراتژی توزیع فضایی قدرت سیاسی در ایران، دانشگاه تربیت مدرس، گروه جغرافیا، رساله دکتری، به راهنمایی محمدرضا حافظ نیا.
۱۳. کاظمیان، غلامرضا، سعیدی رضوانی، نوید (۱۳۸۳)، گزارش امکان سنجی انتخاب مستقیم شهرداران توسط مردم در ایران، مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران.
۱۴. مجلس شورای اسلامی، قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور انتخاب شهرداران مصوب ۱/ ۳/ ۱۳۷۵.
۱۵. مقیمی، سیدمحمد (۱۳۸۲)، اداره امور حکومت های محلی. تهران، انتشارات سمت.
۱۶. ویسی، هادی (۱۳۸۹)، آسیب‌شناسی دولت محلی، مطالعه موردی: شوراهای اسلامی کلان‌شهرهای ایران، دانشگاه تربیت مدرس، گروه جغرافیا. رساله دکتری، به راهنمایی محمدرضا حافظ نیا.
۱۷. نوروزیفر، عبدالرحیم (۱۳۸۰)، مدیریت سازمان‌های محلی و شهرداریها. تهران، نشر بازتاب.
18. Cobb, C. R.. (1996), Specialization, Exchange, and Power in Small-Scale Societies. Research in Economic Anthropology. No.17. pp 251- 294.
19. Grindle, M.S. (2000), Going Local. Oxford: Princeton University Press.
20. Hall, J.S. (2005), Governance, Published in Encyclopedia of City. Edited by Roger W. Caves. London and New York: Rout Ledge.
21. Peregrine, P. (1991), Some Political Aspects of Specialization. World Archaeology. Vol. 23, pp. 1-11.
22. Stein, G. J. (1996), Producers, Patrons, and Prestige: Craft Specialist and Emergent Elites in Mesopotamia from 5500-3100 BC. in: Craft Specialization and Social Evolution: In Memory of Gordon Childe, Wailes, B, pp. 25-38.
23. Yaghi A. (2008), Good Governance Practices by Local Administration in Jordan and USA. International Journal of Rural Management. Vol. 4. Pp. 47-65.